

Jana Judinyová

**Poetická duša z rodu továrníckych podnikateľov
(Amalie Crescenzia Hardt-Stummer von Tavarnok)**

*„Človek má takú cenu, akú cenu má to,
o čo sa celý život usiluje.“*

M. AURELIUS: *HOVORY SO SEBOU*

Barónka Amalie Crescenzia Stummerová uzrela svetlo sveta 26. 6. 1861 v Oslavanech, dnešný Juhomoravský kraj. Narodila sa do rodiny podnikateľa Augusta Wilhelma Stummera (1827 – 1909) a jeho ženy Barbory (Betty), rodenej Melchiorovej. Šlo o zámožnú a dobre situovanú rodinu, otec August W. Stummer bol v čase narodenia prvorodenej dcéry už niekoľko rokov spoločníkom firmy Karl Stummer v Brne, obchod s korením, farbami a surovinami a podielnikom cukrovaru v Oslavanech.¹ Najmä cukrovarníctvo prispelo k výbornému postaveniu rodiny. V druhej polovici 19. storočia sa totiž Rakúsko stáva jedným z najväčších výrobcov a vývozcov cukru v Európe – spotreba cukru v samotnej monarchii sa v tom čase zvýšila desaťnásobne (z 2 kg na 20 kg na obyvateľa). „Cukroví baróni“ boli považovaní za „crème de la crème“ vtedajšieho priemyslu.²

Roku 1868 sa August W. Stummer stáva spoluvlastníkom panstva v Tovarníckoch.³ Rodina tak získala krásny kaštieľ, polia, pasienky a lesy v obciach patriacich k panstvu. Na panstve fungovalo hospodárstvo, pálenica, tehelňa, pivovar a najmä cukrovar (v rokoch 1870 – 1929). Po hospodárskej stránke rodina vďaka bystrému a podnikavému duchu Augusta W. Stummera prosperovala. Stummerovci na svojom panstve a v blízkych Topolčanoch podporovali aj založenie školy, nemocnice a ďalšie charitatívno-spoločenské projekty. August W. Stummer sa už počas života na Morave angažoval aj politicky, bol zvolený za poslanca do Moravského zemského snemu a neskôr aj do Ríšskej rady. Stúpal aj po spoločenskom rebríčku, roku 1884 ho panovník povýšil do barónskeho stavu, rok predtým získal Rad železnej koruny.⁴

V takomto po všetkých stránkach žičlivom prostredí vyrastala Amalie Creszentia a jej mladšia sestra Augusta Marie (3. 9. 1862, Oslavany – po roku 1945). Obom sestram sa dostalo starostlivého vzdelania. Amalie Creszentia od mladosti prejavovala literárne nadanie. Písala v rodnej reči, nemčine, poviedky, básne a aforizmy. Už ako dvadsaťročná vydala vo Viedni roku 1881 zbierku poviedok *Eine kleine Geschichte* (Malý príbeh). Rok nato v tom istom viedenskom Vydavateľstve Carla Konegena zbierku noviel *Ereignisvolle 24 Stunden* (Deň bohatý na udalosti).⁵ Z jej pera svetlo sveta uzreli aj zbierky poviedok *Liebeslegenden* (Príbehy o láske, 1886), *Eine Feuerprobe* (Skúška ohňom, 1887) a *Milian* (1888).⁶ Po roku 1906 vydala ešte zbierku noviel *Erinnerungen* (Spomienky). Drvivú väčšinu svojich diel vydala vlastným nákladom v spomínanom Vydavateľstve Carla Konegena vo Viedni. Bolo to v čase, keď na odbyt šla najmä literatúra zábavného charakteru.⁷ V svojich dielach sa autorka zaoberá najmä citovým životom ženy (a nielen z vyšších kruhov) a hľadaním osobného šťastia. Na tomto pozadí zachytáva aj pestrú paletu vzťahov v súdobej spoločnosti.

Prvé literárne úspechy barónky Amalie Crescenzie Stummerovej (azda aj spoločenské styky a osobný obdiv) spôsobili, že roku 1883 rakúska komponistka Mathilde Kralik von Meyrswalden (1857 – 1944) zhudobnila päť romantických básní barónky Amalie.

Barónka Amalie Crescenzia sa zosobášila s Albertom Hardtom juniorom (1854, Viedeň – 1905, Viedeň), príslušníkom viedenských finančno-priemyselných kruhov. Albert Hardt bol viceprezident Dopravnej banky vo Viedni, neskôr spoločník firmy Carl Stummer.⁸ Roku 1888 barón August W. Stummer za ňu adoptoval. Na základe rozhodnutia cisára Františka Jozefa I. Albert Hardt-Stummer takto získal šľachtický titul a príslušné privilégia.⁹ Koncom 19. storočia rodina Hardt-Stummerovcov bývala v centre Viedne na tepne Schottenring. Pred vypuknutím prvej svetovej vojny, okolo roku 1910, rodinu Hardt-Stummerovcov spolu s Rotschildovcami a Popperovcami zaraďovali medzi 929 najbohatších rodín Rakúsko-Uhorska.¹⁰

V manželstve sa barónke Amalie Hardt-Stummerovej narodili štyri deti: syn Victor, zomrel roku 1889 ako deväťmesačný, dcéry Albertina (Tita), vydala sa do rodiny Wallerstain-Marrnegovcov, Barbara (Bettina), zosobášila sa s Filipom von Langenhan, a syn Egon. Jediný a vrúčne milovaný syn padol sotva 19-ročný v prvej sv. vojne.¹¹ Z jeho straty sa autorka do konca života nespamätala. Na margo tejto životnej rany spálila takmer všetky svoje literárne diela (najmä v rukopise). Sestra Augusta von Haupt-Stummer, s ktorou mala po celý život veľmi blízky vzťah, sčasti zrekonštruovala autorkinu literárnu pozostalosť a vydala ju po jej smrti pod názvom *Futuri sumus*.¹²

Spisovateľka Amalie C. Hardt-Stummerová sa roku 1911 stala majiteľkou zámku v Miroslave (Juhomoravský kraj), ktorý jej otec zakúpil po roku 1893. Po jej smrti zámok zdedila dcéra Bettina, vlastnila ho do roku 1945.¹³

Barónka Amalie Creszenzia Hardt-Stummerová zomrela 2. januára 1929 v Topolčanoch.¹⁴

Poznámky

- ¹ *August Stummer*. In Lukáš Fasora: Brněňští podnikatelé a jejich podniky 1764 – 1948. Encyklopedie podnikatelů a jejich rodin, https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=17208
- ² *Brauherren und Zuckerbarone*. In Roman Sandgruber: Traumzeit für Millionäre: Die 929 reichsten Wienerinnen und Wiener im Jahr 1910. Wien – Graz – Klagenfurt: Styria-books, ISBN-10: 3222134057
- ³ Tovarnícke panstvo kúpili Stummerovci od grófký Alžbety Mayerovej, ktorá sa vydala za Jakuba von Mels-Coloredo, za 500-tisíc zlatých guldenov a dva domy vo Viedni. Získali tak prekrásny kaštieľ, 3800 hektárov polí a pasienkov a 7800 hektárov lesa v obciach patriacich k panstvu. In *História obce Tovarníky*. <https://www.tovarniky.eu/historia-obce.html>
- ⁴ August Wilhelm Stummer [online]. encyklopedie.brna.cz [cit. 2014-07-04]
- ⁵ Sophie Zentky: *Lexikon deutscher Frauen der Feder*. Berlin, 1898, zv. 2, s. 348. <http://www.zeno.org/nid/20009046038>
- ⁶ Mähren – Datenbank der deutsch-mährischen Autoren. Katedra germanistiky, Univerzita Palackého, Olomouc; www.mahren.germanistika.cz; <http://mahren.germanistika.cz/printversion.php?bid=1746>
- ⁷ Daniela Wessely: *Der Verlag von Carl Konegen in Wien. Berücksichtigung im ausgehenden 19. Jahrhundert*, diplomová práca, 1997, s. 17
- ⁸ Österreichisches Familienarchiv, Wien: Verlag Degener, zv. 3, 1969, s. 74 f
- ⁹ Amalinho manžela barón August W. Stummer adoptoval na základe cisárskeho rozhodnutia z 7. 4. 1888, Albert Hardt-Stummer získal tak šľachtický titul a privilégiá. In Lukáš Fasora: *Amalie Hardt*. Brněňští podnikatelé a jejich podniky 1764 – 1948. Encyklopedie podnikatelů a jejich rodin“ https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=17208
- ¹⁰ *Brauherren und Zuckerbarone*. In Roman Sandgruber: Traumzeit für Millionäre: Die 929 reichsten Wienerinnen und Wiener im Jahr 1910. Wien – Graz – Klagenfurt: Styria-books, ISBN-10: 3222134057
- ¹¹ Informácia právnučky barónky Amalie C. Hardt-Stummerovej z 20. 7. 2020.
- ¹² Dielo *Futuri sumus* vyšlo roku 1930 vo vydavateľstve Rudolfa M. Rohrera, Brno – Praha – Lipsko – Viedeň.
- ¹³ *Historie zámku Miroslav*, <https://www.miroslavskyzamek.cz/o%2Dzámku/ds-50/p1=51>; Metoděj Zemek – Ladislav Hosák: Hrad, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 1, Jižní Morava. Praha: Svoboda, 1981, s. 159, ISBN 80-200-0695-8
- ¹⁴ *Hardt-Stummer von Tavnok*. In Roman Sandgruber: Traumzeit für Millionäre: Die 929 reichsten Wienerinnen und Wiener im Jahr 1910. Wien – Graz – Klagenfurt: Styria-books, ISBN-10: 3222134057, citácia 918/ 100.68/K/77.415K